

This entry is part 1 of 3 in the series Carl Schmitt, filosofie a nacionální socialismus

Carl Schmitt, filosofie a nacionální socialismus

Carl Schmitt, filosofie a nacionální socialismus, část 1

Carl Schmitt, filosofie a nacionální socialismus, část 2

Carl Schmitt, filosofie a nacionální socialismus, část 3

Autor: Wilhelm Schmidt-Biggemann

Na podzim roku 1990 vystoupil na půdě Filosofické fakulty UK a Filosofického ústavu ČSAV profesor Schmidt-Biggemann z Freie Universität Berlin s cyklem přednášek o současné německé filosofické scéně. Jako její základní předpoklady a reprezentanty analyzoval mj. dílo M. Heideggera, H. G. Gadamera či T. W. Adorna, zvláštní pozornost však přitom věnoval Carlu Schmittovi, jehož vliv na tehdejší německou filosofii považoval za nedoceněný...



Válečná léta: Carl Schmitt (vpravo) a Ernst Jünger

Nelze pochybovat: Carl Schmitt byl antidemokratický, antiparlamentaristický, antiliberalní.

Nezastávám nic z pokusů ospravedlnit Schmitta, které se ho snažily očistit jako skutečného demokrata. Ale právě proto si kladu otázky:

Z čeho pramení a pramenila *fascinace* Schmittovými myšlenkami i po druhé světové válce, a k tomu u lidí, jimž se může tíhnout k demokracii těžko upřít? Stěží by mohlo smysluplné vysvětlení spočívat v tom, že by se těm, kteří se po válce Schmittem a jeho myšlenkami zabývali, imputovalo, že jsou „vlastně“ fašisty. Něco takového jako infekce myšlenkami neexistuje, myšlenky nejsou bacily. Mohlo by se spíše vyjít z toho, že **existuje něco jako věčná obsažnost myšlenek, které se v dějinách zachovávají živé**. Co tedy zakládá *fascinaci* těmito myšlenkami?

K tázání se může přistoupit i jinak: **Co je vlastně „nebezpečný“ argument?** Je to jen intelektuální zábava toho, být radikální, něco vyhnat na ostří nože, je to intelektuální *l'art pour l'art*, zábava ze hry s intelektuálním ohněm? Nebo přechází *fascinace* radikální formulací až do její přijatelnosti? To první znamená, že by byl člověk posedlý, to druhé označuje určitý druh povinnosti souhlasit.

Nebezpečná byla Schmittova argumentace pro porozumění ústavnosti Výmarské republiky; již v roce 1933 byl Schmitt nazván (citováno u Rütherse) hrobníkem Výmarské republiky. Ale jak je to možné: **pojmová destrukce ústavní skutečnosti? To může pak znamenat jen to, že pojmy rozbily ústavu, a to předpokládá, přinejmenším přesvědčivost takových pojmů - ovšem ke škodě liberalismu, parlamentarismu a demokracie.**

To vše je u Schmitta, podobně jako u Heideggera, zapleteno do biografie, jež určitě nenabízí žádný důvod ke svatořečení, zapleteno s velkou osobní ctižádostí, která se zjevně nezalekla ani notné nepoctivosti, spojeno s politickým oportunismem, s pozoruhodným odstavením v roce 1936, upadnutím v nemilost, které, jako u Heideggera, může být interpretováno jako **vnitřní distance** a **vnitřní emigrace**. Snad je tomu i tak, že ten, komu šlo tak o účinnost jako Carlu Schmittovi, se pak skutečně distancoval a trucoval. Zda spíše z politických důvodů, nebo z raněné ješitnosti, je nerozhodnutelné.

Právě kvůli této spojitosti biografie a neustávající *fascinace* jeho myšlenkami, spojitosti, jež by mohla být koneckonců nazvána *existencialistickou*, by neměly ujít pozornosti čtyři body, které s obměnou platí i pro diskusi o jiných intelektuálech účastných v nacionálním socialismu, např. pro Heideggera:

1. Nejsou argumenty, které Schmitt používá, ještě stále jasné? – jedná se tedy u jeho výpadů o strukturální slabiny parlamentní demokracie?
2. Jsou jeho argumenty vnitřně příbuzné s tím, co z nich učinil nacionální socialismus, nebo se v případě Schmitta a nacionálního socialismu jedná spíše jen o **společnou frontu proti liberalismu, parlamentarismu a demokracii**? Znamená společný odpor vždy zároveň intelektuální spolupachatelství?
3. Jestliže se nenalezne společná pojmová báze pro nacionálně-socialistické doktríny a teorie lidí jako Schmitt, kteří se do nacionálního socialismu zapojili, měl by se člověk ptát, jakou roli zde hraje osobní ctižádost daných osob.
4. Pak se ale s novou ostroší hlásí problém, **zda a jak dalece spolu korespondují teorie a život**. Ale v případě Schmitta je odpovědět na tuto otázku zvláště obtížné, protože on sám nezastával ani nárok na „dobrý život“, ani teoretický morální nárok. K „dobrému životu“ se jeho teorie, jako většina teorií krizí, nehodí. Pro *imoralisty* nedává pravděpodobně žádný smysl požadovat shodu mezi životem a učením. Něco takového se může v amorálních výkladech interpretovat jako **přelstění** s pomocí morálních prostředků. Otázka poctivosti se v tomto případě klade jen intelektuálně, nikoli morálně.

Protože zde jde o to, společně **promyslet jako problém spojení života a učení**, toto klasické pojmové spojení dějin vědy, nejprve několik dat ke Schmittovu životu i k jeho nejdůležitějším publikacím. Přitom se nemůže odhlížet od jeho spisů před rokem 1933. Ty jsou pro jeho postoj k počátku třetí říše konstitutivní.

Zdroj: Filosofický časopis Ročník XXXIX., 1991, číslo 5, přeložil Martin Pokorný, Pokračování



příště...

Series Navigation

Carl Schmitt, filosofie a nacionální socialismus, část 2 >>